

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר משה חיים סוסבסקי שליט"א

כתובות קיא. - בענין ה"שלוש שבועות" ושיבת ציון

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- מה היא מקורם של הזרמים שסוברים שאסור להקים מדינה יהודית בארץ ישראל בימינו?
- לעומת זאת, האיך ניתן להצדיק רוב בניינו ומניינו של כלל ישראל היום, שראו בהקמת מדינת ישראל התפתחות חיובית?

1. גמרא כתובות קי: וז"ל, "ר' זירא הוה קמשתמיט מיניה דרב יהודה דבעא למיסק לארץ ישראל דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה', ורבי זירא הוה בכלי שרת כתיב, ורב יהודה כתיב קרא אחרינא השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו', ורבי זירא הוה שלא יעלו ישראל בחומה, ורב יהודה השבעתי אחרינא כתיב, ורבי זירא הוה מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר ג' שבועות הללו למה אחת שלא יעלו ישראל בחומה ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי, ורב יהודה אם תעירו ואם תעוררו כתיב, ורבי זירא מיבעי ליה לכדרבי לוי דאמר שש שבועות הללו למה תלתא הני דאמרן אינך שלא יגלו את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד לעובדי כוכבים, בצבאות או באילות השדה אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה."

ורש"י שם, וז"ל, "דבעי ר' זירא למיסק. ורב יהודה מוחה בידו להכי הוה משתמיט מיניה: בכלי שרת כתיב. קרא דלעיל מיניה כתיב כי כה אמר ה' אל העמודים ועל הים ועל המכוונות וגו': שלא יעלו בחומה. יחד ביד חזקה: אם תעירו ואם תעוררו. שתי שבועות בכל אחת: שלא יגלו את הקץ. נביאים שביניהם: ושלא ירחקו את הקץ. בעונם ל"א שלא ידחקו גרסינן לשון דוחק שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי: ושלא יגלו את הסוד. אמרי לה סוד העבור ואמרי לה סוד טעמי התורה:

2. גמרא סנהדרין צז: וז"ל, "ומאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל? אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו, שנאמר ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו וזבד בנו ושותלח בנו ועזר (ואלעזר) [ואלעד] והרגום אנשי גת הנולדים בארץ וגו' וכתוב ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו."

3. גמרא סנהדרין צח: וז"ל, "ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'."

4. גמרא מגילה יז: וז"ל, "ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל."

ורש"י שם, וז"ל, "ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא. אלמא קיבוץ גליות בעת ברכת השנים היא:"

5. גמרא יומא ט: וז"ל, "ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלקא סנינא לכו דכתיב אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה

לוח ארז, אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו.״

ורש״י שם, וז״ל, ״סנינא לכו״. לכל בני בבל שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכינה מלבוא מלשוב לשרות בבית שני: נמשלתם ככסף. שאינו נרקב, כך לא הייתם חסרים שכינה: כדלתות. שער שיש בו שני דלתות פותח אחד וחבירו סוגר, כך עליתם לחצאין: שהרקב שולט בו. מקצתו תולעת אוכלתו מתוכו ומקצתו קיים, כך קצת חזון שכינה היה שם וכלו לא היה:״

6. **גמרא שבת קמה:**, וז״ל, ״מפני מה עופות שבבבל שמנים? מפני שלא גלו, שנאמר שאנו מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך, והכא מנלן דגלו דתניא רבי יהודה אומר נ״ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר על ההרים אשא בכי ונהי וגו׳ מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמ״ה בגימטריא חמשין ותרתיין הוו.״

ורש״י שם, וז״ל, ״מפני שלא גלו העופות, כמו אותן של ארץ ישראל כדאמרינן לקמן: שאנו מואב מנעוריו וגו׳ סיפיה דקרא על כן עמד טעמו בו, אלמא הגולין מפיגין טעמן ושמן: חמישים ושתים שנה משגלו בימי צדקיה בחרבות ירושלים עד שנפקדו בימי כורש, ואז עלו מהם לייסד את הבית שמונה עשרה שנים קודם גמר הבנין שהיא לסוף שבעים שנה, בשנת שתים לדריוש כדאמרינן במגילה (יא, ב).״

7. **רמח״ל במאמר הגאולה (עמוד נד), וז״ל, ״דע כי לגאולה נמצאו שני זמנים, ומצאנום בגאולת מצרים ובגאולת בבל, ונודע לנו שכן יהיה בעתידה להיגלות במהרה בימינו, ועל אלה שני הזמנים נאמר הפסוק שהתחלתי בו בראשונה (מיכה ז ח) ״אל תשמחי איבתי ליי״ זהו הזמן הראשון ונקרא פקידה, וכן כתוב ״כי אשב בחשך ה׳ אור ליי״ הוא השני ונקרא זכירה, ולא בפסוק הזה לבד, כי בהרבה פסוקים נרמזו אלה שני הזמנים, וכן כתוב (ישעיה נב ב) ״התנערי מעפר קומי שבי ירושלים״ זוהי הפקידה, ״התפתחי מוסרי צוארך שביה בת ציון״ זוהי הזכירה, וכן (ישעיה ס א) ״קומי אורי כי בא אורך״ זמן הפקידה, ״וכבוד ה׳ עליך זרח״ הוא זמן הזכירה.״**